
Universitetet
i Stavanger

Hvordan arbeider barnehagelærere med barn som har opplevd vold?

Bacheloroppgave, 2020

Institutt for barnehagelærerutdanningen

Universitetet i Stavanger

Sammendrag

Gjennom dette studiet har vi undret over hvordan forebygging med vold i hjemmet blir arbeidet med i barnehagen. For å undersøke nærmere har vi tatt i bruk kvalitativt intervju og derfor valgt å belyse vår problemstilling:

Hvilke tanker har barnehagelærere om tilrettelegging av arbeidet i barnehagen for barn som har opplevd vold i hjemmet?

I sammenheng med problemstillingen vår har vi sett på ulike begreper og teorier knyttet til vold og fått en forståelse for hvilke tanker barnehagelærere har til arbeidet med vold. Videre har vi knyttet litteraturen opp mot resultatet, drøftet og analysert våre funn. Vi kom frem til at barnehagelærere har ulike måter å arbeide på, alt etter kunnskap og erfaring.

Forord

Vår bacheloroppgave er skrevet i forbindelse med barnehagelærerutdanningen ved universitetet i Stavanger. Vi som barnehagelærere har lenge undret over hvorfor vold forekommer hos barn og hvordan en barnehagelærer arbeider med dette. Vi har følt at det har vært mangel på undervisning om temaet på skolen og ønsket derfor å fordype oss i et tema som var viktig for oss.

Vi vil takke våre flinke informanter for at de stilte til intervju og for at de har vist et stort engasjement til oppgaven. Gjennom intervjuene har vi fått en god forståelse av hvordan arbeidet med vold i barnehagen foregår.

Videre vil vi takke vår veileder Marianne Ree for en fantastisk god støtte og god veiledning gjennom skriveprosessen. Vi har gjennom veiledning blitt utfordret til å tenke selv og stille spørsmål til våre valg.

Stavanger, 2. januar 2020

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	5
2. Teori	6
2.1 Vold	6
2.1.1 Fysisk og psykisk vold	7
2.2 Foreldresamarbeid	8
2.3 Omsorgssvikt	9
3. Metode	10
3.1 Informanter	10
3.2 Datainnsamling	11
3.2.1 Semistrukturert intervju	11
3.2.2 Prøveintervju	12
3.3 Feilkilder	13
3.4 Analyse	13
3.5 Forskningsetikk	14
4. Resultat	15
4.1 Vold i hjemmet	15
4.2 Fysisk og psykisk vold	17
4.3 Hvordan arbeider barnehagelærerne med barn som har opplevd vold i hjemmet	18
4.4 Foreldresamarbeid	19
4.5 Omsorgssvikt	20
5. Drøfting	21
5.1 Vold i hjemmet	21
5.2 Fysisk og psykisk vold	23
5.3 Hvordan arbeider barnehagelærerne med barn som har opplevd vold i hjemmet	24
5.4 Foreldresamarbeid	26
5.5 Omsorgssvikt	27
6. Avslutning	29
7. Litteratur	31
8. Vedlegg 1	34
8.1 Vedlegg 2	38

1. Innledning

De siste årene har det vært flere saker som omhandler vold i nære relasjoner. Vold i nære relasjoner gjelder all fysisk og psykisk vold og trusler mellom familie, barnet, men også barn som er vitne til volden (Lillevik, Salamonsen og Inge, 2019, s. 15). Dette er et alvorlig problem som rammer både samfunnet og individet selv (Barne- og familiedepartementet, 2019). Arbeid med vold kan være tøft og sensitivt, men også et meningsfullt tema. Likevel kan det være vanskelig å vite hva en skal gjøre i situasjoner som omhandler vold. Barn tilbringer mye av sin våkne tid i barnehagen, noe som gjør at de ansatte har mulighet til å forebygge vold og omsorgssvikt. *I rammeplanen for barnehagen* står det blant annet at personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, samtidig vite hvordan dette kan oppdages og forebygges (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 11). Barn som har vært utsatt for eller vært vitne til vold er i en sårbar situasjon, de er helt avhengig av å få hjelp og støtte fra voksne som kan sikre barna en god og trygg oppvekst.

Motivasjonen for valget av dette temaet er behovet for å sette større fokus på vold da vi som barnehagelærerstudenter opplever at det er lite kunnskap om dette i utdanningen, samtidig få en forståelse av hvordan en skal arbeide mot forebygging av vold i hjemmet. Etersom vold er et omfattende og stort tema, har vi måtte avgrense det. Vår problemstilling lyder derfor slik;

Hvilke tanker har barnehagelærere om tilrettelegging av arbeidet i barnehagen for barn som har opplevd vold i hjemmet?

Formålet med bacheloroppgaven er å finne ut hvilke tanker barnehagelærere har om vold i hjemmet, tilrettelegging for å forebygge dette og hvordan arbeidet skjer i praksis. For å få svar på vår problemstilling har vi valgt skrive en empirisk oppgave og tatt i bruk kvalitativ forskningsmetode.

Oppgaven er delt inn i seks kapitler: innledning, teori, metode, resultat, drøfting og avslutning. I teorikapittelet skal det redegjøres for relevante begreper i henhold til oppgavens problemstilling. Deretter skal metodisk valg for oppgaven med fokus på kvalitativ forskningsmetode, informanter, datainnsamling og semistrukturert intervju presenteres. Samtidig gjøre rede for prøveintervju, feilkilder, analyse og ulike forskningsetiske hensyn. Videre presentasjon av resultat illustreres i lys av teori, samt drøfte og diskutere hovedfunn med utgangspunkt i resultater fra intervjuene. Til slutt en avslutning hvor det blir gitt et svar på problemstillingen.

2. Teori

For å få en forståelse av hva vold er og hvordan barnehagelærere arbeider med barn som har opplevd vold i hjemmet har vi valgt å fokusere på ulike begreper som beskriver vår problemstilling. Vi har valgt å fokusere på begrepene vold, fysisk og psykisk vold, foreldresamarbeid og omsorgssvikt.

2.1 Vold

Vold er et ord som stammer fra det norrøne ordet *vald*, dette ordet hadde da betydningen «leder». Vold er noe som innebærer bruk av fysisk makt og det å ha kontroll over noen (Mevik, Lillevik & Edvardsen, 2016, s. 19). Vold bli sett på som et relasjonelt fenomen, noe som innebærer at makt angår i alle relasjoner. Det er derfor viktig at man ser på forholdet mellom makt og vold. Vold er et vidt begrep som går ut på at man har en form for kontroll på motparten. Dette kan videre føre til at den som blir utsatt for vold kan oppleve å bli trakassert. Ifølge Lillevik, Salamonsen og Nordhaug kan maktbegrepet bringe flere negative tanker i forhold til kontroll og tvang. Utøvelse av makt skjer når en aktør passivt eller aktivt påvirker en annen aktør. Det å ha maktutøvelse vil si at man har en form for intensjon i det man gjør, at intensjonen er rettet mot noen (Lillevik, Salamonsen og Nordhaug, 2019, s. 16).

I dag forholder vi oss til at makt blir sett på som noe negativt og at den med makten har et ønske om å påføre noen en form for skade. Dette er noe vi opplever som en måte å klare å oppnå kontroll på, slik kan vi se at makt og kontroll er to elementer som sørger for at man klarer å påføre en form for vold. Det ønske man har om å skade noen eller å påføre et menneske en form for smerte ligger i at man har som hensikt å oppnå noe fra motparten uten deres samtykke.

Mevik, Lillevik og Edvardsen påpeker at et symptom på underliggende vold, omsorgssvikt og overgrep kan være hos barn som har vanskeligheter med følelser og atferd (2016, s. 103). Videre blir det beskrevet at det ofte kan ses i form av at konsentrasjonsvansker, utagerende, aggressive og sinte barn. Årsaken til dette kan blant annet være et resultat av en skjevutvikling i hjernen som kommer av opplevelser med vold (Mevik, Lillevik og Edvardsen, 2016, s. 103). For et barn som allerede er i en sårbar situasjon er det nødvendig å ha gode omsorgspersoner rundt seg. Ifølge Kvello trenger barn hjelp og støtte fra voksne til å organisere og regulere sanseintrykk og impulser (2011, s. 141). Dersom et barn ikke får den nødvendige hjelpen de

trenger, vil det streve med å fortolke, integrere og nyttiggjøre seg sansestimuleringen (Kvvello, 2011, s. 141). Samtidig er det betydningsfullt å ha en god dialog mellom den voksne og barnet. Fjell og Mohr nevner at god kommunikasjon mellom partene handler om at begge har et felles fokus og at dersom fokuset blir annerledes kan det sørge for at det blir to parallelle dialoger (2001, s. 145). En god dialog er med på å støtte opp barnet og den voksnes relasjon og det er med på at begge parter toner inn i hverandre, noe som skaper videre trygghet.

For å klare å se tegn på barn som har opplevd vold i hjemmet er det viktig med observasjon. Observasjon handler om at en registrerer det en ser, hører og tar inn med våre sanser. Observasjon er en kartleggingsmetode hvor en både sanser noe og noterer ned det en ser gjennom observasjon (Eriksen & Germeten, 2012, s. 160).

2.1.1 Fysisk og psykisk vold

Det finnes fire ulike former for vold som man kan skille mellom: fysisk vold, psykisk vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt (Øverlien & Moen, 2016, s. 17). Vi har i denne oppgaven valgt å fokusere på fysisk vold, psykisk vold og omsorgssvikt. Begrepet omsorgssvikt vil vi forklare senere i dette kapittelet.

Fysisk vold er som sagt en av de fire formene for vold, for de fleste er det den fysiske siden av vold flere assosierer med vold begrepet i seg selv. Den fysiske siden av vold handler om at man bruker fysisk makt rettet mot et barn (Mevik, Lillevik & Edvardsen, 2016, s. 27). Bruken av fysisk vold innebærer at en voksen påfører et barn en form for kroppslig skade, påfører smerte eller for eksempel en sykdom. Det er viktig å se på vold som et kulturelt fenomen, slik kan man forstå hvilke kulturelle faktorer som er med på å gjenta volden. Med denne forståelsen kan en bli mer obs på hvordan man skal jobbe for å avskaffe volden i arbeidet i barnehagen (Lillevik, Salamonsen & Nordhaug, 2019, s. 23).

Fysisk vold er den formen for vold som kan være enklest å oppdage, dette kan forklares med at det i mange tilfeller kan være synlige merker på kroppen fra opplevelser med vold (Mevik, Lillevik & Edvardsen, 2016, s. 27). Ulike måter å utsette en person for fysisk vold på kan være ved å dytte, sparke eller å slå en person. Samtidig mener vi at fysisk vold kan føre til andre former for skader hos en person, som for eksempel psykiske skader.

Psykisk vold er en form for vold som ikke er like lett synlig som det den fysiske volden er. Dette er fordi denne formen for vold vanligvis ikke vises utad på et menneske (Mevik, Lillevik & Edvardsen, 2016, s. 28). Den psykiske volden går ut på at en voksen i en lang periode behandler barnet på en nedverdiggende måte. Dette kan en påføres gjennom atferd eller at man forårsaker en form for følelsesmessig lidelse på barnet.

Øverlien nevner noen eksempler på måter en voksen kan forårsake psykisk vold mot et barn på, dette kan skje ved å håne, trakassere eller isolere barnet (2012, s. 22). Denne formen for vold kan være mindre synlig og at den fort kan bli lagt mindre vekt på forhold til den fysiske. Vi mener derfor det er viktig at voksne som omringer seg barnet konstant er observante og tilgjengelige.

2.2 Foreldresamarbeid

Det å ha et godt foreldresamarbeid handler om å ha barnet i sentrum. Barnehagen blir barnets sekundære omsorgsmiljø og læringsmiljø. Det å begynne i barnehage er et stort skritt for de fleste barn (Thorsen, 2017, s. 22). Dermed mener vi at det skal være essensielt for alle barnehagelærere og barnehager å sørge for at man skaper et godt samarbeid med alle foreldrene fra oppstart. Som fremtidige barnehagelærere er det å skape et godt grunnlag for foreldresamarbeid med på å danne grunnmuren for hvordan samarbeidet vil være i ettertid.

For å kunne skape et godt foreldresamarbeid er det viktig at personalet i barnehagen har utviklet holdninger, respekt og forståelse til at alle foreldre er forskjellige. Ved at man har en slik holdning til foreldre kan det bli lettere å være i dialog med dem (Glaser, 2018, s. 17). Noe vi legger vekt på er det å gjøre foreldre trygge på barnehagen og personalet. I en barnehagesammenheng kan dette sørge for at dialoger og samtaler vil være enklere samt skape et godt miljø rundt barnehagen og foreldre.

En betydningsfull side ved foreldresamarbeidet er å arbeide tett sammen med foreldre. Ved å ha et godt samarbeid sørger man for at overgangene fra hjem til barnehage blir fortreffelig for alle parter. Barnehagen og hjemmet blir sett på som to oppdragelses arenaer og kan bidra til å fremme barns trivsel og læring, et samarbeid dem imellom er derfor sentral (Glaser, 2018, s. 19). Dette underbygges av at det er sterkt faglig kompetente barnehagelærere som også er personlig kompetente. Glaser forklarer at ved å møte foreldre uten å ha noen fordommer og det å anerkjenne at alle foreldre er forskjellige gjør at man blir faglig kompetent (2018, s. 17). Det

en kan legge i å danne et godt samarbeid er at en sørger for at man har kompetente barnehagelærere og gode relasjoner til foreldre.

2.3 Omsorgssvikt

Ifølge Thormann handler omsorgssvikt om forholdet mellom barn og dets omsorgspersoner og at den voksne spiller en stor rolle i å sikre en sunn utvikling for barnet (2009, s. 117). Begrepet omsorgssvikt kan forstås som det omsorgspersoner ikke klarer å tilby barna sine, altså det blir en svekket form for omsorg. Barn kan fort danne en utrygg tilknytning til de personene som står det nærmest. Noen kan enten bli veldig avhengig av omsorgspersonene og andre kan velge å trekke seg bort. Samtidig kan barn bli deprimerte, engstelige eller aggressive (Drugli, 2008, s. 56). Barn som har opplevd omsorgssvikt kan ha ulike reaksjoner og reagere forskjellig. Dette er noe vi kan sette sammen med det å oppleve at du ikke får den omsorgen du trenger, da prøver du selv å finne ulike måter å komme deg gjennom den omsorgen som har vært fraværende fra en omsorgsperson. Flere av barna som er utsatt for omsorgssvikt vokser ofte opp fortere, med dette mener vi at barna har lite fokus på seg selv, barnet tar heller inn en voksenrolle og overtar ansvaret for at ting i hjemmet skal gå rundt (Drugli, 2008, s. 56).

Tankene rundt begrepet omsorgssvikt kan vekke mange negative meninger, det er et begrep vi mener forklarer noe ingen barn fortjener å oppleve. Mangel på de nødvendige behovene for å kunne overleve som mat og et tak over hodet til det å ikke klare å være emosjonelt tilstede for barnet er noe vi mener fører til en form for omsorgssvikt. Samtidig mener vi at mangel på de nødvendige behovene vil føre til at barn kan føle at mye av grunnen til at det er mangel på omsorg skylder de selv. Vi mener det er nødvendig å være bevisste på at noen barn kan få skyldfølelse for at situasjonen er slik den er, samtidig kan de få en stor byrde over seg. Videre mener vi dette kan føre til at noen barn opplever å ha lavere selvtillit og føle seg mindre verdt. Et stort fokus på det å oppdage hvert barn og det å faktisk tørre å ta et grep er en viktig del av det daglige arbeidet til en barnehagelærer.

3. Metode

Som nevnt innledningsvis har vi valgt å skrive en empirisk oppgave. Gjennom ulike pensumlitteraturer og forskjellige artikler har vi tilegnet oss mest mulig kunnskap, for så å svare best mulig på problemstillingen vår. I dette kapittelet skal vi legge frem våre metodiske valg for oppgaven. Dette underbygger Dallands forklaring av begrepet metode, det er et redskap og en fremgangsmåte vi bruker for å samle inn informasjon til det som skal bli undersøkt (2017, s. 52). Videre peker Bergsland og Jæger på at metode handler om å tolke, for så å analysere funnene i etterkant (2014, s. 66). Bergsland og Jæger skriver at målet med metode er å finne informasjon som ligger så nært virkeligheten som mulig (2014, s. 66).

Ifølge Rønning kan den samfunnsvitenskapelige forskningen deles inn i to ulike typer metode, kvalitativ og kvantitativ forskningsmetode (2013, s. 141). Metodene har ulike måter for hvordan data registreres og analyseres (Bergsland og Jæger, 2014 s. 66). Hvilken type metode en ønsker å bruke baserer seg på hva som er relevant i forhold til problemstillingen en har. I vårt tilfelle egnet det seg best å ta i bruk kvalitativ forskningsmetode da vi hadde som mål å fokusere på å fange opp mening og opplevelse, noe som verken kan tallfestes eller måles (Dalland, 2017, s. 52).

Kvarv beskriver at kvalitative metoder ofte brukes i dybdeundersøkelser (2014, s.137). Hovedprinsippet med kvalitativ forskningsmetode er å utvikle en forståelse av ulike fenomener knyttet til personer og situasjoner i deres sosiale hverdagsliv (Dalen, 2011, s. 14). Kvarv påpeker at kvalitativ metode passer bra da en minker ned på antall enheter, noe som resulterte i at vi ønsket å få en nærhet til forskningsfeltet (2014, s. 137). Vi skal videre beskrive valg av informanter, datainnsamling, semistrukturert intervju, prøveintervju, feilkilder, analyse og forskningsetikk.

3.1 Informanter

Da vi skulle velge informanter til vårt forskningsprosjekt valgte vi å ta i bruk en strategisk utvelgelse. Johannessen understreker at en først må tenke på hvilken målgruppe som egner seg best til å delta med tanke på å få mest mulig nødvendig informasjon, det neste trinnet er å velge personer fra målgruppen som skal delta i undersøkelsen (2012, s. 50). Videre blir det beskrevet at i en strategisk undersøkelse vil utvelgelsen dermed fokusere på hva som er hensiktsmessig (2012, s. 50). Vi hadde på forhånd bestemt oss for hvilket felt vi ønsket å intervju slik at vi sikret nødvendig data til vår oppgave (Christoffersen & Johannessen, 2012,

s. 50). Vi bestemte oss for å intervjuer barnehagelærere. Deretter gjennomførte vi intervjuer med fire barnehagelærere fra to forskjellige barnehager, to fra stor avdeling og to fra liten avdeling. Grunnen til at vi valgte å intervjuer barnehagelærere fremfor medarbeidere var fordi barnehagelærere har det overordnede ansvaret og har gjerne mer faglig kunnskap i avdelingen. Valget havnet på to forskjellige avdelinger for å få innblikk i barnehagelærerens synspunkter, meninger, mangfold og hvordan de arbeider med barn som har opplevd vold i avdelingen. Ettersom informantene skal være anonyme har vi valgt å kalle dem for informant A, B, C, D og alle informantene er kvinner. Informant A og B er fra samme barnehage, begge er i alderen 27-28 år og har en ansiennitet på 3-4 år. I den andre barnehagen ble informant C og D intervjuet og de er i alderen 42-48 år og har arbeidet som barnehagelærere i 22- 25 år.

3.2 Datainnsamling

Bergsland & Jæger påpeker at innsamlingsmåtene blant annet kan bestå av intervju, observasjon og samtaler (2014, s. 67). For å kunne undersøke mer i dybden for hvilke tanker barnehagelærere har for tilrettelegging av arbeid i barnehagen for barn som har opplevd vold i hjemmet, har vi valgt å ta i bruk intervju som innsamlingsmetode. Ved å ta i bruk intervju, kan vi forstå verden ut fra intervjuerens synspunkter, meninger, opplevelser og forklaringer. Dermed gir det rom for innspill til hvordan de arbeider i nærhet til feltet (Dalland, 2017, s. 52).

For å samle inn data til vår oppgave, sendte vi e-post til åtte ulike barnehager hvor vi startet med å presentere oss selv og vårt forskningsprosjekt. I informasjonsskrivet la vi fram praktisk informasjon hvor vi forklarte hva forskningsprosjektet gikk ut på, temaet for prosjektet, varigheten av intervjuene og samtykkeskjemaet. I informasjonsskrivet skrev vi også at det er frivillig å delta, muligheten til å trekke seg, informasjon om anonymitet og taushetsplikt. Fire informanter fra to ulike barnehager takket ja til å delta på forskningsprosjektet, vi valgte derfor å intervjuer to barnehagelærere hver. Vi ble da enige om at arbeidet skulle fordeles likt på begge, skrivingen og gjennomføringen av intervjuene ble fordelt oss imellom. På forhånd bestemte vi oss for at intervjuene skulle ha en varighet mellom 30- 45 minutter, dette var for å sikre at de som ble intervjuet ikke skulle haste med å svare fort.

3.2.1 Semistrukturert intervju

Intervju som innsamlingsmetode egnet seg best for oss da vi ønsket å være i dialog med barnehagelærere. Intervju er en metode som er viktig å ha kunnskap om, spesielt for oss som

skal arbeide i en pedagogisk sammenheng. Kjennetegn ved et intervju er at intervjueren stiller spørsmål til mottakeren og mottakeren svarer på de bestemte spørsmålene (Løkken og Søbstad, 2014, s. 104). Samtale er et nødvendig og viktig redskap en har i møte med andre mennesker. For oss var det sentralt å bruke våre faglige kunnskaper og samtidig møte informantene med våre menneskelige ressurser (Dalland, 2017, s.63).

I vårt forskningsprosjekt valgte vi å ta i bruk semistrukturert intervju, da dette er en metode som kan brukes når temaer fra dagliglivet skal forstås ut fra intervjupersonens egne perspektiver. I tråd med Kvale og Brinkmann knyttes intervju opp til en samtale, samtidig som det er et profesjonelt intervju med et formål (2015, s. 46). Videre påpeker Brinkmann og Kvale at semistrukturert intervju utføres i overensstemmelse med en intervjuguide som fokuserer på bestemte temaer, og dermed stiller spørsmål i forhold til dette (2015, s. 46). Til forskningsprosjektet vårt hadde vi allerede avklart på forhånd hvilke temaer vi ønsket å fokusere på. Vi ønsket å ta i bruk en metode som ga oss mulighet til å kunne stille tilleggsspørsmål. Informanten får mulighet til å utdype seg da spørsmål kan være både åpne og lukket. Dette underbygger på det Brinkmann og Kvale skriver om at semistrukturert intervju også preges av åpenhet i forhold til endringer i rekkefølge av spørsmål og hvordan en velger å formulere spørsmålet. En slik type metode gir dermed rom for fleksibilitet, forståelse og oppklaringer (2015, s. 156).

3.2.2 Prøveintervju

I forkant av intervjuet valgte vi å gjennomføre prøveintervjuer på hverandre og en medstudent hver for å se om intervjuguiden er god og teste vår rolle som intervjuere. Gjennom bruk av prøveintervju vil vi få konstruktive tilbakemeldinger om spørsmålene er konkrete og tydelige nok i forhold til vår problemstilling (Dalen, 2011, s. 30). Vi startet prøveintervjuet med å gå gjennom problemstillingen og diverse informasjon som samtykke, anonymisering og varigheten av intervjuet. Under prøveintervjuet fikk vi tilbakemeldinger på eventuelle endringer, noen av tilbakemeldingene var at vi snakket for fort og at vi kunne ta styr over samtalen. Det var derfor nødvendig for oss å forbedre intervjuguiden. Etter at vi endret intervjuguiden og ble mer bevisste på hvordan vi skulle opptre som intervjuere, utførte vi prøveintervjuet på nytt med hverandre. Vi la merke til store forbedringer i forhold til endringene som ble gjort og vi ble mye tryggere på rollen som intervjuere. Prøve intervjuet ga

oss en mulighet til å trene på hva vi kunne bli bedre på, noe som er med på å skape kvalitet i intervjuet.

3.3 Feilkilder

Ettersom forskningsprosjektet vårt baserer seg på et semistrukturert intervju som datainnsamlingsmetode er det flere feilkilder en bør ta hensyn til. I en intervjusituasjon forteller informantene ut ifra sine egne opplevelser og erfaringer, dette er med på å danne grunnlaget for vår tolkning og analyse (Dalen, 2011, s. 97). En mulig feilkilde kan være at informantene er opptatt av å gi rett svar i forhold til hva som kan være moralsk riktig, noe vi som forskere må være kritiske til. Samtidig måtte vi som intervjuere være klar over at vår væremåte kan påvirke informanten. Dette kan være gjennom ubevisste og bevisste handlinger som blant annet kroppsspråk, stemmeleie og hvordan en stiller spørsmål. Vi som forskere var klar over dette på forhånd, noe som resulterte i at vi ønsket å benytte oss av prøveintervjuet og unngå dette gjennom intervjuene. Det kan også foreligge feilkilder i selve kommunikasjonsprosessen (Dalland, 2017, s.60). Dette kan være i forhold til om leseren har oppfattet spørsmålet riktig og om vi har forstått informanten på en best mulig måte. Etter hvert spørsmål som ble stilt valgte vi å stille oppfølgingsspørsmål og å sikre at alle spørsmålene ble forstått av informanten. En annen mulig feilkilde kan være da vi opplevde at den ene informanten ble forstyrret flere ganger under intervjuet. Informanten fikk dårlig tid da noe dukket opp, noe som førte til at vi som intervjuere måtte omformulere på spørsmålene slik at vi fikk svar på hovedtemaene. En annen feilkilde kan være dersom informantene ikke blir ivaretatt og ikke får uttrykke seg slik som de ønsker. Dette kan føre til at kvaliteten på intervjuet blir svakere, dette var en av årsakene til at vi gjennom intervjuene var mer observante og samarbeidsvillige. Som intervjuere var vi observante på å ivareta informantens rett til å uttrykke seg, Dalland peker på at det kreves både empati og respekt fra begge parter gjennom intervjuet (2017, s. 64).

3.4 Analyse

For å kunne svare på problemstillingen vår om hvilke tanker barnehagelærere har om tilrettelegging av arbeidet i barnehagen for barn som har opplevd vold i hjemmet, ble all data fra intervjuene analysert. Ifølge Dalland skal analyse hjelpe til med å finne ut hva intervjuet har å fortelle (2017, s. 87).

Dalland beskriver at når en analyserer et intervju, vil oppdeling i mindre deler hjelpe oss å få tak i de enkelte sidene ved det informantene selv har sagt (2017, s. 88). Materialet vårt ble i første omgang lest flere ganger og likheter/ulikheter mellom intervjuene ble sett på for å finne trekk ved datamaterialet. I intervjuet var det spesielt fem temaer som kontinuerlig ble nevnt blant våre informanter. Disse temaene ble kategorisert på bakgrunn av repeterende begreper: vold i hjemmet, fysisk og psykisk vold, hvordan barnehagelærere arbeider med barn som har opplevd vold i hjemmet, foreldresamarbeid, og omsorgssvikt. Disse kategoriene var sentrale for oppgaven. Videre skal kategoriene presenteres og diskuteres i forhold til problemstillingen “hvilke tanker har barnehagelærere om tilrettelegging av arbeidet i barnehagen for barn som har opplevd vold i hjemmet”. Gjennom intervjuene fant vi både likheter og ulikheter mellom informantene. Felles for alle informantene var at de hadde en barnehagelærerutdanning. Samtidig så vi også at det var stor variasjon i forhold til kunnskap og erfaring rundt temaet. Vi skal videre legge frem resultatene og deretter drøfte funn i lys av teori.

3.5 Forskningsetikk

I et forskningsarbeid er det flere etiske retningslinjer en må ta hensyn til. I forhold til når vi skulle intervjuer, var det nødvendig for oss å informere informantene om hva det innebærer å bli intervjuet og informere om deres rettigheter. Hovedprinsippet er å forsikre at informantene er trygge og blir godt ivaretatt, noe som Dalland understreker er at forskningsetikk skal ivareta personvernet og forsikre at informantene ikke blir påført unødvendig belastninger (2017, s. 236). Ifølge den nasjonale forskningsetiske komite for samfunnsvitenskap og humaniora, er det ulike etiske retningslinjer vi som forskere må ta hensyn til (Christoffersen og Johannessen, 2012, s. 41). Dette innebærer blant annet informantens rett til selvbestemmelse, forskerens plikt til å respektere informantens privatliv og unngå skade. I vårt tilfelle ble det lagt fram et skriftlig samtykkeskjema. Et slikt skjema går ut på å bli spurt om deltakelse og avgjøre selv om en ønsker å delta. Informantene kan trekke seg når som helst, uten å måtte forsvare seg. I samtykkeskjemaet ble det også nevnt at vi som forskere skal ivareta personlig informasjon, anonymisere og behandle informasjon konfidensielt slik at personen ikke kan identifiseres (Christoffersen og Johannessen, 2012, s. 41).

Informasjon om samtykke, taushetsplikt og anonymisering ble sendt i informasjonsskrivet til alle barnehagene i forkant, det ble også nevnt i intervjuet. Dette var for å forsikre at all

informasjon var forståelig, Befring beskriver at det ikke kun handler om å informere, men at informasjonen også skal være forstått (2015, s. 31).

4. Resultat

I denne delen av oppgaven skal vi legge frem resultatene vi fikk gjennom datamaterialet vårt. Vi skal først presentere funnene som er relevante for oppgaven vår og problemstillingen “Hvilke tanker har barnehagelærere om tilrettelegging av arbeidet i barnehagen for barn som har opplevd vold i hjemmet?”. For å skape en oversikt, har vi valgt å presentere funnene i kategorier: vold i hjemmet, psykisk og fysisk vold, hvordan barnehagelærerne arbeider med barn som har opplevd vold i hjemmet, foreldresamarbeid og omsorgssvikt. Gjennom illustrasjonene fra informantene A, B, C og D skal funnene belyses.

4.1 Vold i hjemmet

Alle informantene syntes at begrepet vold var et sensitivt og tøft tema å arbeide med. Informantene la vekt på at vold er et viktig og nødvendig tema å ha fokus på og de har ulike erfaringer med vold og omsorgssvikt i barnehagen.

Informant A har hatt erfaring med vold og omsorgssvikt fra arbeid i barnehagen, informant B har hatt lite erfaring med dette og informant C og D har vært i situasjoner hvor de har hatt mistanke om vold og eventuelt omsorgssvikt.

Det informant A la i begrepet “vold i hjemmet” var vold fra den primære kontakten, altså fra nære relasjoner. Informant A nevnte at vi kan gradere vold fra 1-10 ut ifra hvor skadelig volden er. Hun mente graderingen gjaldt i forhold til fysisk og psykisk vold. Samtidig nevnte informant A at hun forbundet vold i hjemmet med noe som kan være mellom barn og voksne i hjemmet. Det at et barn også kan oppleve å se vold i nære relasjoner, mente hun også kan oppleves som en slags form for psykisk vold. Informant C forklarte at hun forbundet “vold i hjemmet” med noe som kan være fysisk eller psykisk mot barnet eller mellom foreldre. Hun nevnte at hvis foreldre krangler kan det utløses en form for psykisk vold hos barnet som er deltakende i situasjonen. Informant D beskrev at vold i hjemmet kunne innebære flere ting. På lik linje som informant A mente hun at vold i hjemmet kunne utøves av personer nært barnet. Samtidig trakk hun frem at vold i hjemmet kunne innebære vold mellom foreldre og søsken men også mot barnet selv.

Samtidig forklarte informant A at som nyutdannet var det vanskelig å skille mellom hva som var vanlig og ikke vanlig i forhold til hvilke tegn en skal se etter for barn som har opplevd vold. Informant B nevnte at vi alltid skal følge magesfølelsen og at det er bedre å ta feil enn å ikke reagere. Videre forklarte informant B at man skal være forsiktig med hvordan vi reagerer i situasjoner hvor en har mistanke om omsorgssvikt hos et barn, da det kan påvirke flere faktorer. Med disse faktorene mente hun foreldre og barnet selv.

Informant B og C påpekte at det er bedre å reagere og notere ned underveis dersom det skulle ha vært en mistanke om noe. Informant C forklarte nødvendigheten av arbeidet en gjør som barnehagelærer, og at vi har en gylden mulighet til å forebygge vold som skjer i hjemmet. Hun forklarte videre at det er viktig å legge vekt på kunnskap hos barnehagelærere. Samtidig pekte hun på at barn som har opplevd vold kan utløse ulike reaksjoner og reagere ulikt i forskjellige kontekster.

Videre spurte vi informantene om de hadde erfaring med barn som har opplevd vold.

Informant C nevnte at hun hadde et barn i hennes avdeling som hadde et merke på kroppen over lengre tid og lignet på et blåmerke. Hun skrev dato for når hun så merket på kroppen og tok bildet av det, hun var i dialog med personalet og delte sine tanker. Senere kom de frem til at det kun var et fødselsmerke. Deretter forklarte hun at det er bedre å reagere en gang for mye enn å la det ligge fordi en er usikker. Informant A hadde vært i en situasjon hvor hun hadde mistanke om omsorgssvikt og på spørsmålet svarte hun *“Jeg hadde et barn som ga små røde flagg, vanskelig å definere. Men jeg hadde det barnet ett år hos meg og det ble mye diskusjoner. Jeg var ny så vanskelig å skille mellom hva som var vanlig og ikke”*. Informant D hadde ikke vært i situasjoner med vold, men har hatt et barn i avdelingen som hadde opplevd en annen form for omsorgssvikt. Hun påpekte at en alltid skal være forberedt på at en kan komme i slike situasjoner og at det dermed er nødvendig å ha nok kunnskap om temaet.

Felles for informant A og B var at de selv følte at det var mangel på informasjon om temaet vold fra skolen og i arbeidslivet. Det første året informant A var i arbeid deltok hun på et kurs sammen med sin barnehage som handlet om vold. Siden den gang har det ikke vært flere kurs, noe hun selv mente var negativt da nyansatte ikke får den samme muligheten.

4.2 Fysisk og psykisk vold

Noe av det første informant A, B og C koblet til begrepet “vold” var fysisk og psykisk vold i hjemmet. Alle var enige i at vold er noe som ikke skal skje og må jobbes aktivt med å forebygges på alle mulige områder. Ettersom at informant B ikke hadde mye erfaring og kjennskap til temaet som hun selv sa i intervjuet, førte dette til at hun var usikker på noen av spørsmålene.

Informant A nevnte at det i stor grad kan være vanskeligere å oppdage andre typer vold som ikke kan vises fysisk. Videre påpekte hun at psykisk vold er en utfordring å legge merke til. Samtidig nevnte hun at det kan være vanskelig å skille om barn har opplevd vold eller ikke, barn som har opplevd vold vil på ulike måter vise trekk til dette. Noen barn vil være mer åpne enn andre og hun la derfor vekt på at man som voksen skal være oppmerksom, samtidig være åpen og være i dialog med barn.

Informant C nevnte på lik linje som informant A nødvendigheten av at barn som har opplevd omsorgssvikt har en voksen tilstede for dem. Hun kom videre frem med at det er viktig å gjøre i stand for hvert enkelt barn ut ifra deres behov. Barn som for eksempel har opplevd en form for psykisk vold har rett til at hverdagen blir lagt opp deretter. Hvis barnet har opplevd mye høye stemmer forklarte informant C at man skal være obs på stemmebruken rundt dette barnet. Med fysisk vold kom hun med et eksempel hvor et barn kan bli slått hjemme, en skal da sørge for å være rolig rundt barnet og ikke vekke noen gamle og negative tanker. Samtidig nevnte hun hvor viktig det er å arbeide med barn som har opplevd vold i hjemmet i barnehagen.

Som nevnt tidligere forklarte informant A at vi kan sette en grad fra 1-10 på hvor skadelig opplevelsen av vold kan være. I intervjuet sa hun at *“Den psykiske volden kan for eksempel være at den voksne er veldig dominerende slik at det begynner å snakke ned på barnet. Den fysiske volden kan være alt fra et stikk på fingeren til et slag i ansiktet”* Med eksempelet forklarte hun i stor grad hvor man kan plassere de ulike formene for vold og hvor alvorlig man skal se på dette.

4.3 Hvordan arbeider barnehagelærerne med barn som har opplevd vold i hjemmet

Noe det ble lagt vekt på fra alle parter i intervjuene var at det skal bli arbeidet godt med barn som har opplevd vold i hjemmet, samtidig sørge for at barn får gode opplevelser av det å være i barnehagen. Et av spørsmålene som ble stilt under intervjuet var hvordan de ville arbeidet med barn som har blitt utsatt for fysisk vold av en voksen person. For informant B var det avgjørende å sørge for at barnet føler seg vel i deres nærvær og at man arbeider med følelsene til barna, da det ofte kan være slik at små barn utløser mye aggresjon etter slike opplevelser. På den andre siden forklarte informant A at det var andre måter hun ville arbeidet med dette på. For henne var det nødvendig å se på barnets reaksjoner til ulike hendelser, for å legge merke til hvordan barnet reagerer i ulike situasjoner som skjer i barnehagen. På denne måten vil man forstå barnet bedre.

Alle våre informanter sa at de de ville tilrettelagt mest mulig for et barn som har opplevd vold i barnehagehverdagen. Informant A, B og D nevnte at det å danne trygge rammer for barnet og skape gode samtaler er meningsfullt. Informant B nevnte på sin side at det fort kan oppstå utfordringer med å tilrettelegge hverdagen for et barn som har opplevd vold. Hun forklarte at *“alle barn har rett til å bli sett og det er flere barn man skal ta seg av. Man kan ikke bare være en til en med ett barn”*. For henne var det derfor viktig å prøve å få ekstra oppfølging på barn som har det vanskelig etter hendelser som vold. For informant C var arbeidet i hverdagen med barn som har opplevd omsorgssvikt en sentral del. Hun la vekt på at det å skape gode rutiner for barnet er med på å sørge for at barnet opplever trygghet. At barnet er trygg på det som skjer i barnehagen, samtidig beskrev hun at det å ta i bruk ulike vikarer ofte kan skape utrygghet hos et barn. Hun forklarte at det er nødvendig å skjerme barnet fra ulikheter i hverdagen for at det ikke skal oppleve frykt.

Informant C og D forklarte at dersom et barn har opplevd en form for omsorgssvikt, er det nødvendig å arbeide for at barnet har en primær voksen det kan forholde seg til. Et barn som har opplevd noe vondt trenger å føle seg trygg og få en god omsorg. Det vil derfor være enklere for barnet å være trygg på en spesifikk voksen og heller utvide dette etterhvert. Hun la til at det må jobbes aktivt med å danne en trygg relasjon.

Videre spurte vi informantene om de hadde et bevisst forhold til rammeplanen da det står nedskrevet at personalet skal være bevisste på omsorgssvikt, og vite hvordan dette kan forebygges. Felles for alle var at rammeplanen er et dokument de prøvde å ha mest mulig

fokus på i hverdagen, informant B forklarte at de fleste er bevisste på dette. Informant A forklarte at hun både er bevisst på at det står i rammeplanen, samtidig som hun noen ganger har mindre fokus på dette, *“det går i perioder”* noe som informant A sa selv. Informant C og D nevnte rammeplanen i forhold til at man alltid skal tenke på det beste for barnet. At det er lovfestet å ha fokus på barnet og dets beste er også noe som informant C kom frem til. Informant D la til at rammeplanen kan *“glemmes”* til tider, noe som dermed er nødvendig å fremheve i barnehagehverdagen ettersom det er et viktig dokument.

Samtidig nevnte informant B at en skal legge vekt på å ikke dømme noen og at det er nødvendig å sørge for at foreldre og de rundt barnet er trygge på oss som arbeider tett med barnet. At man samtidig kan tilby hjelp og være tilstede for de som trenger det er noe som gjør at man kan skape trygghet for både barnet og de voksne.

Videre spurte vi informantene om hvilke tiltak de hadde iverksatt for et barn som har opplevd vold i hjemmet. Felles for alle informantene var at det blir laget en felles plan med felles mål for hvordan en skal arbeide med det enkelte barnet, sikre god kontakt og være fysisk og psykisk tilstede for barnet. Deretter nevnte informant B at hun aldri ville tvinge et barn til å gjøre noe som kan bli koblet til noen traumer barnet skulle hatt. Det er viktig å gjøre ting i barnets tempo og sammen arbeide med å skape nye og gode opplevelser. I intervjuet ble det for informant A lagt vekt på å forstå barnet og dens opplevelser. Hun la også vekt på at man skal vise barnet respekt angående de områdene barnet kan ha vanskeligheter med, og for noen kan det være fysiske forhold mens for andre kan det være psykiske forhold. Et eksempel informant A kom med i forhold til det å vise barn respekt er *“hvis et barn har opplevd psykisk vold kan man være forsiktige med stemmebruk, hvis barnet har opplevd mye høye stemmer. Barnet kan koble dette til ulike episoder”*.

4.4 Foreldresamarbeid

Et høyt prioritert og viktig fokus for informant B, C og D var vektleggingen av foreldresamarbeid. Foreldresamarbeid var noe som ble nevnt kontinuerlig i flere av svarene. Til felles for informant B, C og D var at de så på foreldre som sterke ressurspersoner. Informant C nevnte at det derfor er viktig å hjelpe og dele kompetanse med foreldre. Videre sa hun også at vi som pedagoger ofte sitter med mye kunnskap, noe som også kan vært til hjelp for foreldre. Det handler om at vi ikke bare skal formidle kunnskap, men også veilede foreldre. Samtidig la informant C vekt på at det er viktig å skape en god dialog med foreldre, og at man

sammen skal arbeide for barnets beste. Foreldre skal klare å søke støtte hos pedagogisk leder og de skal vite at det er kompetente personelle de kan komme til for råd og veiledning. For henne var det også nødvendig å jobbe med å skape tillit blant foreldre og personalet. Informant D nevnte på lik linje med informant C at det var viktig å skape et godt forhold til foreldre. At man skal veilede foreldre som trenger det slik at en kan sørge for at barnets beste alltid blir en prioritering og jobbe med å aktivt spille på lag med foreldre. Videre forklarte hun at personalet også skal være i dialog med hverandre og se om det er flere som eventuelt reagerer eller observerer det samme og dermed arbeide videre mot et felles mål for å skape trygghet for det enkelte barnet. Samtidig mente informant C at det først og fremst er viktig å observere barnets atferd til hvordan det responderer i hente og bringe situasjoner.

Informant B viste til foreldresamarbeid som noe av det mest sentrale i barnehagens arbeid. Hun nevnte at det er viktig å være imøtekommende overfor foreldre slik at de kan føle seg trygge på de som omringer seg deres eget barn. For henne var det avgjørende å være aktiv med foreldre i form av daglige samtaler og sørge for at man skaper et godt samarbeid.

4.5 Omsorgssvikt

Omsorgssvikt var et begrep som skapte negative assosiasjoner hos alle informantene. Felles for alle informantene var at de mente at omsorgssvikt er et sensitivt tema, men utrolig nødvendig å jobbe med i praksis. Omsorgssvikt kan komme i ulike former, noe som dermed vil være viktig å ha kunnskap om. Informant D sa at hun med en gang koblet begrepet omsorgssvikt til foreldre. I intervjuet la hun til at hun opplever omsorgssvikt som at *“barnet ikke får dekket sine primære behov som mat, klær og kjærlighet”*. Informant B koblet selv begrepet omsorgssvikt til to separate ord, omsorg og svikt. Hun mente at omsorgen til barnet er svekket. Informant A nevnte ikke noe om omsorgssvikt.

Informant C og D kommenterte også at det er ulike former for omsorgssvikt og at det derfor vil være forskjellige måter å arbeide på i forhold til hvilke typer omsorgssvikt det gjelder. Informant C forklarte at det er viktig å jobbe aktivt med å finne ut hvilke typer omsorgssvikt det gjelder. Dersom et barn har opplevd vold, vil det være helt andre ting å arbeide med i forhold til et barn som har en utrygg tilknytningsstil som omsorgssvikt.

5. Drøfting

I dette kapittelet skal drøfting av våre resultater knyttes opp til vår problemstilling. For å gjøre kapittelet mer oversiktlig fortsetter diskusjonen av funnene i kategoriene; vold i hjemmet, psykisk og fysisk vold, hvordan barnehagelærerne arbeider med vold i hjemmet, foreldresamarbeid og omsorgssvikt.

5.1 Vold i hjemmet

Alle informantene ble gjennom intervjuet spurt om hva de legger i begrepet vold. De fire informantene forbundet ordet vold med noe som var sensitivt og tøft. Mevik, Lillevik & Edvardsen forklarer vold som bruk av fysisk makt og det å ha kontroll over noen (2016, s. 19). Dette synet på vold kan være med på å danne grunnlaget for hvordan barnehagelærerne forholder seg til temaet. Vold som tema kan være vanskelig å arbeide med, slik som informantene selv beskrev og kan samtidig være en mulig årsak til at vold blir ignorert.

Vold i nære relasjoner var noe av det første informant A og C nevnte da de hørte “vold i hjemmet” Årsaken til dette kan være at informantene kobler barn og voksne sammen da det er snakk om hjemmet. I en amerikansk studie utformet i 2009 ble det forsket på over 1500 tilfeller av anmeldte voldsepisoder blant kvinner. I denne studien kom det frem at 75% av disse gjaldt barn som aktivt deltok i voldsepisoden (Øverlien, 2012, s. 28). Det er slik at barn som opplever eller ser noen form for vold er uansett delaktige i volden, og dette kan være en årsak til at informant A og C nevnte at vold i hjemmet kan utløses både fysisk og psykisk. Dette kan for eksempel være i form av at den voksne snakker ned på barnet eller at man fysisk legger et merke på kroppen til barnet.

Det å skille mellom hva som er vanlige og ikke vanlige forhold hos et barn å være i var noe informant A nevnte som komplisert. En grunn til dette kan være lite erfaring innenfor feltet vold, noe som kan ha gjort det vanskelig for å henne å forstå hvordan man praktisk arbeider med slike saker. Da vi spurte informantene om de selv har hatt erfaring med et barn i barnehagen som har opplevd vold, hadde informant A svart ja. Informant A la til at hun var ny og ikke visste hvordan arbeidet med vold skulle foregå. På den andre siden uttrykte informant A og B også at kunnskapen de sitter igjen med om vold er det de har lært på skolen, noe som begge nevner er for lite til å klare å arbeide godt nok i praksis. I en artikkel skrevet av Nordahl står det *“Kunnskapsnivået i de aller fleste barnehager i Norge om vold og seksuelle overgrep*

er under lavmål. Det er nesten ikke-eksisterende. Veldig mange utsatte barn har blitt forsømt” (2019). Utsagnet fremhever at det kan være for mange barnehagelærere som ikke vet hva de skal se etter og hvordan de kan oppdage et barn som har opplevd vold. Hva det er barnehagelærerne skal undersøke videre og hvordan de skal hjelpe barn på best mulig måte er det for lite kunnskap om gjennom undervisningen på skolen. Ifølge Folkehelseinstituttet sin rapport om hvilke tegn og signaler en skal se etter for å oppdage omsorgssvikt, kom det frem at ansatte i barnehagen har en mulighet til å klare å oppdage ulike tegn hos barn i en tidlig fase på grunn av at de ser barnet på daglig basis (Folkehelseinstituttet, 2018, s. 6). Som informant A nevnte tidligere var det vanskelig for henne å skille mellom hva som var vanlig eller ikke, for barnehagelærere er det viktig å kunne se og kjenne til ulike tegn som vekker bekymring. Derfor mener vi det bør bli lagt mye mer vekt på kunnskap om dette emnet både i barnehagelærerutdanningen samtidig som at ansatte burde fått kurs i vold og omsorgssvikt gjennom jobben. Hvis dette ikke er en prioritering kan det sørge for at flere tegn hos utsatte barn kan bli ignorert og at det blir ett barn for mye som opplever vold. Samtidig kan dette føre til at tilretteleggingen av arbeidet med barn som har opplevd vold blir nedsatt på grunn av mangel på kunnskap hos personalet. Dersom det blir større fokus på vold og omsorgssvikt i både utdanningen og i praksis vil dette kvalitetssikre arbeidet med barn som opplever vold.

Informant B og C legger til at det er viktig å følge magefølelsen og at det er bedre å ta feil enn å overse et barn som har det vondt. Det å være oppmerksom og reagere selv om en er usikker vil gjøre arbeidet med utsatte barn mye mer effektiv slik at en kan iverksette tiltak så fort som mulig. Er en usikker bør en fortsatt tørre å følge magefølelsen. I straffeloven fra 2005, § 219 står det blant annet at å utøve vold i nære relasjoner fører til straff (Straffeloven, 2005, § 219). Tiltak bør bli satt inn så fort som mulig da det både er pålagt og nødvendig å forebygge arbeidet mot vold. For informant C var det lagt vekt på å jobbe aktivt med å oppdage barn som eventuelt er utsatt for omsorgssvikt. For å kunne tilrettelegge på best mulig måte for barnet var det viktig for henne å notere ned observasjoner underveis. Eriksen & Germeten forklarer observasjon som noe vi ser, hører og tar inn med våre sanser (2012, s. 160). Som hun selv forklarer observerte hun et barn som vekket bekymring. Når det blir skrevet notater med dato kan det være lettere å holde en oversikt, observere over tid, meddele sine observasjoner med personalet, se om de har observert det samme og eventuelt arbeide for å forebygge dette. Dermed kan en se om ulike hendelser gjentar seg over tid og eventuelt oppdage omsorgssvikt eller ikke. I forhold til informant A og B hadde informant C og D mye erfaring som barnehagelærere, de hadde vært i situasjoner hvor det ble stilt spørsmål om omsorgssvikt hos

barn og gjennom erfaring har informant C og D dannet kunnskaper om hvordan man på best mulig måte kan arbeide med slike saker.

5.2 Fysisk og psykisk vold

Informant A, B og C koblet vold opp mot psykisk og fysisk vold. I lys av teori fra Mevik, Lillevik & Edvardsen blir fysisk vold beskrevet som en av de fire formene for vold, den fysiske siden av vold handler om at man bruker fysisk makt rettet mot barn (2016, s. 27). Begrepet fysisk vold er et vidt begrep som tar for seg flere sider av vold og bruken av makt. Informant A påpekte at fysisk vold er enklere å legge merke til. En grunn til dette kan være at man forbinder vold med at det er noen som slår og som kan gi synlige merker på kroppen. Denne forståelsen av begrepet vold kan på mange måter påvirke hvordan man arbeider med vold i barnehagen. I en forekomststudie ble det forsket på en gruppe ungdommer i alderen 18-19 år på om de har opplevd noen form for fysisk vold i oppveksten, det kom da frem at 21% har opplevd fysisk vold i barndommen (Stine Sofies stiftelse). På den andre siden ble det gjennomført en studie på samme aldersgruppe, her ble det forsket på om de hadde opplevd noen form for psykisk vold i barndommen. Da var det 8% som hadde erfart vold mellom foreldre. Studiene nevnt ovenfor viser at vold i hjemmet er noe som kan forekomme både fysisk og psykisk på et barn (Stine Sofies stiftelse).

En god forståelse av begrepene vold og omsorgssvikt mener vi sørger for at arbeidet i barnehagen blir mye sterkere og en er da mye mer bevisst på hva og hvordan man arbeider med vold. Ifølge Lillevik, Salamonsen & Nordhaug er det viktig at en ser på vold som et kulturelt fenomen, dette er med på å sørge for hva vi legger i begrepet vold og det gjør oss bedre rustet til å forstå hvordan en kan arbeide for å endre på kulturelle forhold som sørger for vold (2019, s. 23). En lavere forståelse av begrepet vold kan sørge for at arbeidet med barn som har opplevd vold i hjemmet blir svekket. Arbeidet for god tilrettelegging kan bli nedsatt for det enkelte barnet som videre kan føre til at det sårbare barnet ikke opplever noen form for trygghet i barnehagen. Øverlien forklarer psykisk vold ved at volden påføres av voksne mot barn og noe som er mindre synlig i forhold til den fysiske volden (2012 s. 22). Denne begrepsforklaringen viser at den psykiske volden kan være vanskelige å legge merke til, det har seg at noen barn er mindre åpne enn andre. Dette kan en se på hvordan barn snakker og reagerer på, det er ulikt fra barn til barn. Vi mener at årsaken til at denne formen for vold er

mindre merkbart kan være på grunn av at det er for lite tolking og observering i barnehagen, noe som fører til at flere barn som opplever en form for psykisk vold ikke blir lagt merke til.

Informant C bygger videre på det informant A hadde å si om oppdagelsen av vold. Hun mener på sin side at arbeidet i barnehagen er en sentral del for å kunne oppdage noen form for omsorgssvikt. Hun forklarer at det er viktig å se barnets behov og arbeide ut ifra dette, at man legger til rette for barnet og sørger for at barnet opplever mest mulig trygghet når det er i barnehagen. I Rammeplanen står det nedskrevet at personalet skal sørge for at barna opplever trygghet, tilhørighet og trivsel i barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 20). Informant C mener at et slikt arbeid med vold som sørger for at barnet som har opplevd fysisk eller psykisk vold har en plass å komme til, hvor en kan bli forstått og tatt god i vare på. Videre går både informant A og C inn på at vi som voksne skal tilpasse oss barnet på ulike nivå, alt ut ifra hvilket behov barnet måtte ha. For noen som har opplevd psykisk vold kan det være nødvendig å arbeide på en måte som skaper trygghet. Et eksempel hun kommer med er for eksempel å være obs på stemmebruk med barn som har opplevd høye stemmer og med barn som har opplevd fysisk vold kan man være roligere i sin oppførsel. Dette er noe en som barnehagelærer skal legge vekt på i arbeidet med barn, hvor en sørger for at gode relasjoner og tilknytning til barn blir av høyest prioritering.

5.3 Hvordan arbeider barnehagelærerne med barn som har opplevd vold i hjemmet

Alle informantene la vekt på at det er nødvendig å sørge for å danne gode opplevelser av det å være i barnehagen. Barn kan reagere på ulike måter, en kan ha vanskeligheter med følelser, aggresjon og konsentrasjonsvansker, noe som kan tyde på et symptom på underliggende vold (Mevik, Lillevik og Edvardsen, 2016, s. 103). Arbeidet for forebygging av vold kan bli gjort på ulike måter. På den ene siden fortalte informant A at en må arbeide med følelsene til barna da små barn kan utløse aggresjon etter traumatiske hendelser. På den andre siden la informant B til at en må observere barnets reaksjoner til enhver tid slik at en kan forstå barnet på et dypere nivå. Grunnen til at både informant A og B arbeider på denne måten er fordi barnet er i en sårbar situasjon, noe som også gjenspeiler med det Kvello beskriver om at barnet trenger støtte fra voksne til å organisere og regulere følelsene sine slik at det kan få en god og trygg utvikling (2011, s. 141).

En likhet mellom informant A, B og D var at de fokuserte på å skape trygge rammer for barnet i barnehagen. Gode dialoger mellom den voksne og barnet var noe de mente er med på å skape

trygghet for barna. I lys av teori kan vi se at god kommunikasjon fra begge parter handler om å ha et felles fokus (Fjell & Mohr, 2001, s. 145). Denne felles tanken er et godt utgangspunkt å ha i barnehagen, og det er med på å sikre en god standardisering av arbeidet som gjør at barnet får den rette omsorgen ut ifra deres behov. En god dialog tilpasset barnet er med på å sørge for at barnet kan skape gode relasjoner til omsorgspersonene rundt dem, den voksne skal som nevnt tidligere klare å ha samme fokus som barnet. Dette kan videre være med på å skape nye samtaler hvor barnet føler seg trygg nok til å kunne fortelle hvis det skulle være noe som plager dem. Arbeid med gode samtaler kan videre skape rom for nye og dypere dialoger, dette mener vi er grunnmuren for å skape trygghet i barnehagene.

Informant C og D la frem at trygghet var et viktig fokus for arbeid med barn som har opplevd vold i hjemmet. For dem var det å ha en primær voksen rundt barnet en vesentlig del av arbeidet. Denne tanken kan komme fra at både informant C og D har hatt lang erfaring som barnehagelærer og vet derfor nødvendigheten av å ha en primærkontakt, spesielt for barn som har opplevd en form for omsorgssvikt. Både informant C og D er pedagogiske ledere for småbarnsavdelinger. I en artikkel om primærkontakt blir det forsket på primærkontakten som skjer i småbarnsalder i barnehagen. I artikkelen kommer det frem at alle barn er forskjellige og at en skal legge til rette for hvert enkelt barn ut ifra deres behov (Nilsen, 2014). Dette kan kobles til barn med erfaring fra vold, disse barna kan være sårbare og det er derfor viktig at primærkontakt i barnehagen blir et godt fokus for de minste. Arbeidet med primærkontakt kan også være nødvendig for barn i en eldre barnehagealder.

I Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver står det at personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt og vold, og skal derfor vite hvordan en kan oppdage og forebygge dette (Utdanningsdirektoratet, 2017, s.11). Alle informantene mente at de er bevisste på rammeplanen og dens innhold, samtidig la informant C til at rammeplanen er lovfestet. Det ble poengtert av informant C og D at rammeplanen er til det beste for barnet og at det er nødvendig å fremheve den mer i hverdagen. Mangel på kunnskap kan føre til en svekkelse i form av arbeid mot forebygging av vold i barnehagen. Til felles for alle informantene var at det skulle være et større fokus på rammeplanen i forhold til vold. Likevel mente informant A, B og D at det kan “glemmes” til tider i en travel barnehagehverdag. Videre sa informant A at det er lite kunnskap om hvordan en kan oppdage og arbeide mot forebygging, noe rammeplanen beskriver at personalet skal ha kunnskap til. Dette står også i barnekonvensjonen artikkel 19, her blir det forklart at alle barn skal beskyttes mot skade, misbruk og fysisk og psykisk vold. (Barnekonvensjonen, 2003).

Informant B sa at hun var spesielt opptatt av å ikke dømme foreldre og at det er nødvendig å arbeide for en trygg relasjon til barn, voksne og foreldre. Dette kan gjenspeiles i det Glaser forklarer at i møte med foreldre skal fordommer og forståelse for at alle foreldre er forskjellige være en prioritering (2018, s. 17). I en pedagogisk sammenheng er det nødvendig å møte foreldre med åpent sinn og respekt, da dette kan ses som et tiltak for forebygging av vold som igjen kan bygges på et godt samarbeidsgrunnlag.

Da vi spurte informantene om hvilke tiltak de ville lagt frem for et barn som har opplevd vold i hjemmet kom det frem at alle informantene hadde samme svar. Informantene la til at en felles plan i avdelingen for hvordan arbeid med det enkelte barnet bør foregå er med på å sikre at forebyggingen blir god og effektiv. Det å lage en plan er et godt redskap å bruke for de ansatte, og en arbeider da for barnets beste. Vi mener at god bruk av plan og oppfølging av retningslinjene i barnehagen er med på å styrke arbeidet i avdelingen. A og B poengterte at det var viktig å respektere barnets vanskeligheter i forhold til de områdene barnet kan slite med. Dette er noe som kan knyttes til det at en skal respektere individets rettigheter i forhold til deres egne livsverdener (Mørreaunet, Glaser, Lillemyr & Moen, 2009, s.19). Informant B mente at å respektere barnets rettigheter handler om å ikke tvinge et barn til å gjøre noe som kan vekke eller kobles til ulike traumer fra voldsepisoder. En slik måte å tilrettelegge arbeid på sørger for at man skaper tillit og barnet vil føle seg vel voksnes nærvær.

5.4 Foreldresamarbeid

Gjennom funnene fant vi ut at informant B, C og D brukte god tid på å forklare foreldresamarbeid. Noe vi merket var likt mellom informantene var at de så på foreldre som sterke ressurspersoner. På den andre siden har vi informant A som ikke nevnte noe om foreldresamarbeid, dette kan kobles til hennes svar tidligere om at det er for lite kunnskap om vold og viktige ressurser rundt dette. Godt foreldresamarbeid kan sørge for god tilrettelegging av arbeid for barn som har opplevd vold i form av at man har god kontakt med de primære personene som står barnet nærmest. Foreldresamarbeid går ut på at det er viktig å arbeide på to arenaer, både i hjemmet og i barnehagen. Dette samsvarer også med hva Glaser beskriver om at barnehagen og hjemmet blir sett på som to oppdragelses arenaer da det vil fremme barns trivsel og læring, det er derfor nødvendig med et godt samarbeid (2018, s. 19).

Informant C og D forklarte videre nødvendigheten i at barnehagelærere bruker tid på både råd og veiledning til foreldre som skulle hatt behov for dette. Råd og veiledning kan ses på som et

middel for foreldre å bruke når det er noe de lurer på, ved bruk av disse midlene er man med på å skape et sterkt kompetent miljø som er lærerikt for både personalet og foreldre. Ved å sørge for at råd og veiledning blir en del av det daglige arbeidet i barnehagen sikrer man samtidig at foreldre som har behov for råd og veiledning får den hjelpen de trenger. Det er viktig at barnehagen har en god relasjon til foreldre, en relasjon som bygger på åpenhet og troverdighet. Glaser beskriver at dette vil gjøre det lettere for begge parter å være i dialog (2018, s.17). Tett samarbeid med foreldre vil også være med på arbeidet mot forebygging av vold, da foreldre kan føle seg trygge og ivaretatt uten å måtte bli møtt med motstand. Informant B nevnte også at det er viktig å være imøtekommende overfor foreldre og ha uformelle samtaler for å skape et godt foreldresamarbeid.

Samtidig la informant C til behovet for god dialog mellom ansatte. Dette utsagnet viser at god dialog kan være positivt da personalet står sammen med like mål for det enkelte barnet. Dette er med på å skape trygghet og tillit for barnet hvor en er opptatt av å danne gode relasjoner som er med på å sørge for at arbeidet i barnehagen blir mer personlig rettet til hvert enkelt barn.

5.5 Omsorgssvikt

For informantene var begrepet omsorgssvikt negativt ladet. Informant B nevnte gjennom intervjuet at ordet omsorgssvikt kan deles i to ord, omsorg og svikt. Det hun legger i begrepet er at omsorgen er svekket og at det derfor vekker bekymring, at barn som opplever vold har en svekket omsorg. Dette kan knyttes opp til Drugli sin forklaring på hva omsorgssvikt innebærer, forståelsen av omsorgssvikt er at omsorgspersoner ikke klarer å tilby barnets primære behov (2008, s. 56). Alle informantene mente at omsorgssvikt er et viktig tema å arbeide med i praksis. En av grunnene til dette mener vi kan være at det er et tema som kan redde liv og oppveksten til et enkelt barn. I en rapport fra Regjering kalt *“Du ser det ikke før du tror det”* kommer nødvendigheten av å ha god kunnskap og teori frem for å kunne klare å hjelpe barn som er i risiko (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, helse- og omsorgsdepartementet, justis- og beredskapsdepartementet & kunnskapsdepartementet, 2013, s. 12). Dette er nødvendig å fokusere på i barnehagen fordi det kan gjøre en forberedt på hvordan en skal håndtere barn som er i risiko.

Da vi spurte om fysisk og psykisk omsorgssvikt beskrev informant D at hun koblet omsorgssvikt til foreldre. I følge Thorman handler omsorgssvikt om forholdet mellom barn og

dets omsorgspersoner (2009, s. 117). Omsorgssvikt kan være lett å koble til foreldre. I de første leveårene vil et barn tilbringe mye av tiden sin med den primære kontakten, dette kan tenkes som en av årsakene til at omsorgssvikt blir koblet til foreldre.

Øverlien & Sogn forklarer i en rapport at førskolelærere vil ha ulike funksjoner i sitt arbeid med barn og at de derfor trenger ulik kunnskap for å kunne klare å arbeide med barn som har opplevd omsorgssvikt av forskjellige slag (2007, s. 13). Informant C og D forklarer at de ville arbeidet med barn ulikt ut ifra hvilke former for omsorgssvikt de har opplevd. En årsak til dette kan være at barn har ulike behov alt etter hva de selv har behov for og hvordan de selv opplever situasjonen. Nødvendigheten i å forstå barnet på et individnivå og se dets ønsker og grenser blir derfor en sentral del i arbeidet med barn som har opplevd vold. Ved å bygge på det Øverlien & Sogn nevner om kunnskap mener vi at en som barnehagelærere danner grunnlaget for arbeid med barn i barnehagen, riktig og god kompetanse kan være med på å forebygge omsorgssvikt hos barn (2007, s.13).

6. Avslutning

Formålet med forskningsprosjektet vårt var å undersøke vår problemstilling: *Hvilke tanker har barnehagelærere om tilrettelegging av arbeidet i barnehagen for barn som har opplevd vold i hjemmet?* Ved bruk av kvalitativ forskningsmetode og semistrukturert intervju kom det fram at alle våre informanter har en felles forståelse av at vold kobles til noe som både er komplisert og sensitivt, men også et tøft tema arbeide med. Informantene våre hadde en felles oppfatning av at vold i hjemmet knyttes til vold utøvd i nære relasjoner som foreldre. Videre ga de uttrykk for at vold i hjemmet ikke bare gjelder mot barnet, men kan også være innad mellom foreldre, søsken men også for et barn som opplever å se volden.

Informantene beskrev videre at vold kan deles inn i to ulike typer, fysisk og psykisk vold. De var tydelige på at psykisk vold er vanskeligere å legge merke til, da det ikke er synlig på kroppen. Dermed er det nødvendig å observere atferden til et barn, da det kan reagere på ulike måter. Ettersom barnet tilbringer mye av sin våkne tid i barnehagen, vil personalet ha stor mulighet til å observere barnet og sette tiltak for vold og omsorgssvikt. Informantene trakk også fram at det er nødvendig å bearbeide følelsene til et barn, ettersom barnet kan ha vanskeligheter med aggresjon og konsentrasjonsvansker. Felles for våre funn var at alle la fram trygghet som en hovedprioritering. Ansatte i barnehagen skal danne en trygghet til barnet, jobbe med å ha en primær voksen som hovedfokus, være i dialog med barnet, arbeide sammen mot en felles plan og respektere barnets grenser.

Foreldresamarbeid ble nevnt blant alle informantene hvor det ble trukket fram at foreldre blir sett på som sterke ressurspersoner. Barnehagen og hjemmet blir sett på som to oppdragelses arenaer for å fremme barns trivsel og læring, og skal derfor arbeide sammen for å sørge for barnets beste. Informantene trakk også fram at det er nødvendig å arbeide med å skape en tillit mellom foreldre og ansatte, slik at det kan være mulig å gi råd og veiledning da personalet ofte sitter med den faglige kunnskapen. Dette kan også ses på som et tiltak for å forebygge arbeidet mot omsorgssvikt og vold i hjemmet.

Informantene koblet omsorgssvikt opp til negative assosiasjoner og la vekt på at det er nødvendig å ha kunnskap om dette da omsorgssvikt er et vidt begrep. Hvilke typer omsorgssvikt et barn har vil være ulikt i forhold til hvordan en skal arbeide med å forebygge omsorgssvikt.

Funnene fra denne oppgaven viser at barnehagelærere har en utrolig viktig jobb i arbeidet for å forebygge vold i hjemmet. Resultatene fra vår forskningsprosjektet indikerer at barnehagelærere har ulik kunnskap til hvordan en skal forholde seg til arbeidet for forebygging av vold, men informantene påpeker selv at det er et tema som bør ha et enda større fokus. Noen av våre informanter sa selv at den kunnskapen og erfaringen de sitter igjen med er fra barnehagelærerutdanningen. På den andre siden hadde vi noen informanter som hadde tilegnet seg kunnskap og erfaring gjennom flere års arbeid i barnehagen.

Gjennom denne oppgaven har vi fått et innblikk i hvor alvorlig vold i hjemmet er, hvor varierende kunnskap barnehagelærere har og hvor viktig det er å forebygge dette. Vi har gjennom forskning sett ulike sider av vold og hvordan dette arbeides med i praksis. Vi som barnehagelærere har en sentral rolle for å bekjempe vold i hjemmet, og bør derfor forstå nødvendigheten av dette. Vi har lært og fått et innblikk i hvor viktig det er å observere og tilegne mest mulig kunnskap om vold for oss som fremtidige barnehagelærere.

7. Litteratur

- Barnekonvensjonen. (2003). *FNs konvensjon om barnets rettigheter: Vedtatt av De Forente Nasjoner den 20. november 1989, ratifisert av Norge den 8. januar 1991: Revidert oversettelse mars 2003 med tilleggsprotokoller*. Oslo: Barne- og familiedepartementet. Hentet fra: <https://barneombudet.no/for-voksne/barnekonvensjonen/hele-barnekonvensjonen/#19>
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet & Kunnskapsdepartementet (2013) *Du ser det ikke før du tror det*. Hentet fra: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/rapporter/2013/du_ser_det_ikke.pdf
- Barne- og familiedepartementet (2019) *Vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/bekjemper-vold-og-seksuelle-overgrep-mot-barn-og-ungdom/id2398050/>
- Befring (2015). *Forskningsmetoder i utdanningsvitenskap* (1. Utg) Oslo: Cappelen Damm AS
- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm Akademiske
- Brinkmann & Kvale, Steinar (2015) *Det kvalitative forskningsintervjuet* (3. utg) Gyldendal Norsk forlag As
- Christoffernsen, Johannessen (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. (1.utg) Oslo: Abstrakt Forlag A/S.
- Dalen, M. (2011): *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming*.
- Dalland, O. (2017): *Metode og oppgaveskriving*. (6. Utgave) Gyldendal Norsk Forlag AS 2017
- Drugli, May. Britt (2008) *Barn som vekker bekymring* (2. utg) Cappelen Damm As
- Eriksen, Evelyn & Germeten, Sidsel (2012) *Barnevern i barnehage og skole- møte mellom barn, foreldre og profesjoner* (1. utg. 3. opplag) Cappelen Damm AS
- Fjell, Anne & Mohr, Marianne (2001) *Foreldrearbeid i praksis- samarbeid og behandling* Cappelens Forlag as, Oslo
- Folkehelseinstituttet(2018) *Hvilke tegn og signaler som kan observeres av personell i barnehage og skole kan ha sammenheng med omsorgssvikt*

<https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2018/hvilke-tegn-og-signaler-som-kan-observeres-av-peronell-i-barnehage-og-skole-kan-ha-sammenheng-med-omsorgssvikt-rapport-2018-v2.pdf>

- Glaser, Vibeke (2018) *Foreldresamarbeid-Barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2. utg) Universitetsforlaget
- Kvarv, Sture (2014) *Vitenskapsteori- tradisjoner, posisjoner og diskusjoner* (2. utg) Novus
- Kvello, Øyvind (2011) *Barn i risiko skadelige omsorgssituasjoner* (1. utgave, 3. oppslag) Gyldendal Norsk Forlag AS
- Lillevik, Ole. G., Salamonsen, Jens. S & Nordhaug, Inge (2019) *Vold i nære relasjoner- diskurser og fenomenforståelse* (1. utg) Gyldendal Norsk Forlag AS
- Løkken, G. & Søbstad, F. (2014). *Observasjon og intervju i barnehagen*. Oslo: Tano
- Mevik, Kate., Lillevik, Ole. G & Edvardsen, Oddbjørn (2016) *Vold mot barn* (1. utg) Gyldendal Norsk Forlag As
- Mørreaunet, Sissel, Glaser, Vibeke, Lillemyr, Ole. F & Moen, Kari. Hoås (2009) *Inspirasjon og kvalitet i praksis- med hjerte for barnehagefeltet*. Pedagogisk Forum
- Nilsen, Helle (2014) *Det burde være forbudt å ikke få velge en favorittvoksen i barnehagen*. Side 2. Hentet fra: <https://www.side2.no/foreldre/det-burde-vaere-forbudt-a-ikke-fa-velge-en-favorittvoksen-i-barnehagen-4407774>
- Nordahl, Anne. Mone. (21.01.2019). - *Barnehager er kunnskapsløse om vold og overgrep*. NRK. Hentet fra: https://www.nrk.no/buskerud/_barnehager-er-kunnskapslose-om-vold-og-overgrep-1.14384658
- Rønning, S.G. (2013). *Rammeplan for barnehagen, hva så?* (2.utg). Latvia: Høyskoleforlaget
- Stine Sofies Stiftelse, *Fysisk vold*. Hentet fra: <https://www.stinesofiesstiftelse.no/tema/fysiskvold>
- Stine Sofies Stiftelse, *Psykisk vold*. Hentet fra: <https://www.stinesofiesstiftelse.no/tema/psykiskvold>
- Straffeloven (2005) *Almindelig borgerlig straffelov*. (LOV-1975-06-13-39)Hentet fra: https://lovdata.no/dokument/NLO/lov/1902-05-22-10/KAPITTEL_2-13
- Thormann, Inger (2009) *De voksne børn- om omsorgssvigt og resiliens* (1. utg) Forfatteren og Hans Reitzels Forlag
- Thorsen, Ingeborg, T (2017) *Foreldresamarbeid i barnehagen*(1.utg) Cappelen Damm As

Utdanningsdirektoratet (2017) *Rammeplan for barnehagen-innhold og oppgaver.*

Hentet fra:

<https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Øverlien, Carolina (2012) *Vold i hjemmet- barns strategier.* Universitetsforlaget

Øverlien, Carolina & Moen, Linda. H (2016) *Takk for at du spør!* Hentet fra:

https://www.nkvts.no/content/uploads/2016/02/Rapport_NKVTS_3_2016_net.pdf

Øverlien, Carolina & Sogn, Hanne (2007) *Kunnskap gir mot til å se og trygghet til alle.*

(Rapport 3/2007). Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.

Hentet fra: <https://hvlopen.brage.unit.no/hvlopen->

[xmlui/bitstream/handle/11250/149686/Knudsen_Inger-Kristine%20Knudsen.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://hvlopen.brage.unit.no/hvlopen-xmlui/bitstream/handle/11250/149686/Knudsen_Inger-Kristine%20Knudsen.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

8. Vedlegg 1

Vil du delta i forskningsprosjektet?

BARNEHAGELÆRERUTDANNING VED UNIVERSITETET I STAVANGER

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å samle inn informasjon til en bacheloroppgave i pedagogikk. I dette skrivet ligger det informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Vi skal skrive en bachelor oppgave om temaet vold i hjemmet. Målet med prosjektet er å få intervjuere barnehagelærere slik at vi kan få innsikt i hvordan dere i barnehagen arbeider med barn som har opplevd vold i hjemmet og dine tanker rundt dette temaet. Vi har skrevet en intervjuguide hvor vi blant annet har gjort klart flere spørsmål som vi vil stille under intervjuet.

Problemstillingen vi har valgt er: *Hvilke tanker har barnehagelærere om tilrettelegging av arbeidet i barnehagen for barn som har opplevd vold i hjemmet?*

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

XXX og XX er ansvarlig for prosjektet. Forskningsprosjektet vi har er en bacheloroppgave på barnehagelærerutdanningen ved Universitetet i Stavanger.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Vi har valgt ut våre intervjuobjekter basert på god omtalelse og fordi du er utdannet barnehagelærer.

Hva innebærer det for deg å delta?

Metoden vi har valgt er en kvalitativ metode, hvor vi skal intervjuer pedagogiske ledere.

Intervjumetoden vi har valgt er semistrukturert intervju hvor vi på forhånd har gjort klart spørsmål, samtidig som vi underveis kan komme med oppfølgingsspørsmål.

Opplysningene som samles inn er svarene vi får fra intervjuet, vi vil notere dette ned på pc og bruke dette i vårt videre arbeid med materialet. Intervjuet vil vare i ca. 30- 45minutter.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil bli anonymisert, vi vil bruke andre navn for de som har blitt intervjuet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har nevnt i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Den som vil ha tilgang til opplysninger og svar fra intervjuene er vi som skriver bacheloroppgaven, altså XXX og XX, vår veileder i bacheloroppgaven og sensor på den ferdigstilte oppgaven.
- For å sikre at svarene og opplysningene vi har fått fra intervjuet blir holdt skjult, altså bare for oss skal vi sørge for at det som blir notert ned på pc-en blir holdt skjult fra andre med kode. Etter at vi er ferdig med bacheloroppgaven vil vi slette dokumentet fra intervjuet.
- Andre som har tilgang til svarene ved intervjuet er vår bachelorveileder, sensor og oss. I arbeidet på Bacheloroppgaven vil vi anonymisere navn på vedkomne vi har intervjuet og samtidig anonymisere eventuelt sensitivt innhold i oppgaven.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 20. januar.2020. Ved prosjektslutt vil personopplysninger og innholdet i intervjuene bli slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Stavanger har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Behandlingsansvarlig institusjon er Universitetet i Stavanger. Våre kontaktopplysninger som prosjektansvarlige er: tlf: XXX og XX og mail: XXX og XX
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

XXX og XX

Veileder

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om forskningsprosjektet bacheloroppgave og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca.
20.01.2020

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

8.1 Vedlegg 2

INTERVJUGUIDE

FAKTA SPØRSMÅL

1. Kan du si litt om deg selv?
2. hvor lenge har du vært barnehagelærer?
3. hvilken utdanning har du? Videreutdanning?
4. hva er dine fritidsinteresser?
5. Som barnehagelærer er det noe du liker å ha spesielt fokus på? /noe som interesserer deg?

Så vil vi gå inn på hva problemstilling vår er: *Hvilke tanker har barnehagelærere om tilrettelegging av arbeidet i barnehagen for barn som har opplevd vold i barnehagen?*
Spørsmål til barnehagelærer: hva tenker du når du hører begrepet vold i forhold til barn?

OVERGANGSSPØRSMÅL

Hva mener du kjennetegner en god barnehagelærer i forhold til barn som har opplevd vold?

Vold er et veldig sensitivt og tøft å arbeide med, hvordan forholder du deg til dette temaet?

NØKKELSPØRSMÅL

1. Hva legger du i setningen «vold i hjemmet?»
2. Hva slags tiltak blir gjort for å skape trygge rammer for barn som har opplevd vold i hjemmet? → Hva kan være utordringen?
3. I Rammeplanen står det at:” personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages. Personalet skal kjenne til opplysningsplikten til

barnevernet.” **Hvordan blir dette utført i praksis? Har barnehageansatte kunnskap om dette?**

4. Ifølge forfatteren Carolina Øverlien er det slik at: «fysisk vold mot barn innebærer at en voksen person utsetter et barn for kroppslig skade, smerte eller forsaker maktløshet eller lignende hos barnet» **Hvordan ville du ha arbeidet med dette i barnehagen?**
5. Hva mener du som barnehagelærer er de viktigste områdene å arbeide med for å sikre at disse barna kommer ut av situasjoner og opplever trygghet?
6. Hvilke tiltak ville du lagt til rette om et barn i din avdeling hadde opplevd psykisk eller fysisk omsorgssvikt i hjemmet?
7. Ifølge forfatteren Carolina Øverlien er det slik at: «Man kan tenke seg at yngre barn har større risiko for å oppleve volden og for å vise negative reaksjoner som uro og stress, da de har vanskeligheter med å forstå og sette ord på det de opplever» På hvilke måter syntes du dette utsagnet forklarer opplevelsen av vold hos de minste? **→hvordan ville du ha arbeidet med å tilrettelegge et godt miljø for barnet?**
8. Hva tenker du når du hører begrepet omsorgssvikt blant barn?
9. I en barnehagehverdag kan en møte på barn som har opplevd omsorgssvikt, Hvordan bør en barnehagelærer forholde seg til dette?
10. Dersom et barn i denne alderen har opplevd en form for omsorgssvikt-hvordan vil du da i en tidlig fase i barnets liv sørge for at barnet skaper en trygg tilknytning til andre omsorgspersoner, som f. Eks deg som barnehagelærer?